

Викладання хореографічних дисциплін в закладах вищої освіти в умовах сьогодення

Манелюк Елла Валеріївна¹

Опубліковано	Секція	УДК
16.01.2023	Освіта/Педагогіка	378

DOI: <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.7567693>

Ліцензовано за умовами Creative Commons BY 4.0 International license

Анотація. У статті проаналізовано особливості викладання хореографічних дисциплін в закладах вищої освіти в умовах сьогодення. Визначено, що викладання традиційно розглядається як основний процес організації навчання в системі дидактичних методів і прийомів з передачі суб'єктам навчання знань, умінь та практичних навичок. Тому, успішні результати в процесі професійної підготовки залежать від методів викладання.

Комплексний характер професійної підготовки майбутніх фахівців передбачає вивчення студентами цілого спектру хореографічних дисциплін, спрямованих на формування основних особистісно-професійних якостей. У процесі викладання хореографічних дисциплін застосовуються різні методи.

У зв'язку з умовами сьогодення, відбувається активне впровадження дистанційної форми навчання, що ґрунтується на застосування інформаційних технологій, наприклад, VR-технологій у якості тренажерів на основі 3D моделей при набутті спеціалізації, формуванні професійного світогляду тощо. Через платформу «Moodle», науково-педагогічні працівники з майбутніми фахівцями в он-лайні переглядають лекційний матеріал, плани практичних занять, презентовані завдання самостійної роботи. Також, ефективною є навчальна платформа «Zoom», що створена для організації відео конференцій і надає можливість вивченню елементів хореографії в режимі реального часу.

Визначено, що на даному етапі розвитку вищої освіти, під час викладання хореографічних дисциплін важливе значення відіграють активні методи навчання, а саме: метод аналізу конкретних сюжетних ситуацій танцю; метод складання та обміну хореографічними завданнями, імпрровізація, театралізація, брейнстромінг, проблемно-пошукові методи, метод створення атмосфери психологічної підтримки та ділові ігри, які були детально проаналізовані.

Сформульовані висновки, що в умовах воєнного стану у вітчизняних закладах вищої освіти почали активно використовувати активні, практично-орієнтовані методи

¹ Заслужений діяч мистецтв, доцент кафедри хореографії, художньо-педагогічний факультет, Рівненський державний гуманітарний університет, <https://orcid.org/0000-0001-7773-3171>

навчання, що допомагають студентам максимально ефективно використовувати навчальний час, пристосовуватися до можливостей Інтернет-технологій; здобувати нові знання за обраним фахом, інтегративні уміння, практичні навички, обмінюватися власним досвідом, поглядами, інформацією; розвивати розуміння хореографічних явищ; приймати самостійно успішні рішення з метою розв'язання різних проблемних ситуацій.

Ключові слова: хореографічні дисципліни, викладання, методи, технології, заклади вищої освіти.

Teaching of choreographic disciplines in higher education institutions and today's conditions

Annotation. The article analyzes the peculiarities of teaching choreographic disciplines in institutions of higher education in today's conditions. It was determined that teaching is traditionally considered as the main process of organizing education in the system of didactic methods and techniques for transferring knowledge, skills and practical skills to the subjects of education. Therefore, successful results in the process of professional training depend on teaching methods.

The complex nature of the professional training of future specialists requires students to study a whole range of choreographic disciplines aimed at the formation of basic personal and professional qualities. In the process of teaching choreographic disciplines, various methods are used.

In connection with today's conditions, there is an active implementation of distance education, which is based on the use of information technologies, for example, VR technologies as simulators based on 3D models when acquiring specialization, forming a professional worldview, etc. Through the "Moodle" platform, scientific and pedagogical workers with future specialists review lecture material, plans of practical classes, presented tasks of independent work online. Also, the educational platform "Zoom" is effective, which was created for the organization of video conferences and provides an opportunity to study the elements of choreography in real time.

It was determined that at this stage of the development of higher education, during the teaching of choreographic disciplines, active learning methods play an important role, namely: the method of analyzing specific plot situations of dance; the method of composing and sharing choreographic tasks, improvisation, theatricalization, brainstorming, problem-solving methods, the method of creating an atmosphere of psychological support, and business games, which were analyzed in detail.

The conclusions were formulated that in the conditions of martial law in domestic institutions of higher education they began to actively use active, practically-oriented teaching methods that help students to use study time as effectively as possible, to adapt to the possibilities of Internet technologies; to acquire new knowledge in the chosen profession, integrative skills, practical skills, exchange one's own experience, views, information; develop an understanding of choreographic phenomena; to independently make successful decisions in order to solve various problem situations.

Keywords: choreographic disciplines, teaching, methods, technologies, institutions of higher education.

Вступ

У зв'язку з впровадження воєнного стану в Україні, система вищої освіти продовжує активно розвиватись. Залежно від безпекової ситуації освітній процес у закладах вищої освіти здійснюється за дистанційною та змішаною формами навчання.

Основною метою вищої освіти є підготовка індивіда до професійної діяльності та удосконалення професійних компетентностей фахівців в умовах сьогодення [5].

В умовах військових дій найбільшої актуальності набувають системи комунікації з студентами, їхніми батьками, педагогами та запровадження нових актуальних форм та методів роботи у процесі викладання навчальних дисциплін. На основі цього, та відповідно входження України до європейського співтовариства вимагає активної модернізації усіх ступенів та напрямів мистецької освітньої галузі, але насамперед викладання хореографічних дисциплін в закладах вищої освіти в умовах сьогодення.

Відповідно до сучасних умов, в процесі професійної підготовки майбутніх хореографів необхідно сформуванати у них ключові компетенції, професійні знання, інтегративні вміння та практичні навички, і насамперед, інтелектуально-творчий, соціально-моральний, духовно-естетичний і фізичний потенціал.

У зв'язку з цим, викладання хореографічних дисциплін в закладах вищої освіти в умовах сьогодення є науковою основою для побудови системи професійної підготовки майбутніх фахівців, що передбачає реалізацію сутності, форм і методів набуття знань, формування умінь і навичок, які характерні для хореографічної діяльності.

Теоретичні основи та методи дослідження. У наукових працях вчених- методологів професійної хореографії, а саме: Є. Валукіна, К. Василенка, Ю. Григоровича, Р. Захарова та Ф. Лопухова, висвітлено концептуальні аспекти розвитку хореографічної освіти. Такі науковці, як Л. Андрощук, Б. Кокуленко, В. Литвиненко, Л. Макарова, О. Реброва, Т. Сердюк, Л. Цветкова та М. Юр'єва приділяли увагу в своїх дослідженнях функціонуванню інституційної хореографічної освіти, описували основні тенденції і перспективи її розвитку. Але, проаналізувавши наукові погляди вчених, малодослідженим залишається проблема особливості викладання хореографічних дисциплін в закладах вищої освіти в умовах сьогодення, що потребує детального вивчення.

Мета статі: проаналізувати особливості викладання хореографічних дисциплін в закладах вищої освіти в умовах сьогодення.

Результати

У рамках нашого дослідження поняття «викладання» традиційно розглядається як основний процес організації навчання в системі дидактичних методів і прийомів з передачі суб'єктам навчання знань, умінь та практичних навичок. Тому, успішні результати в процесі професійної підготовки залежать від методів викладання.

У зв'язку з цим, при правильно підбраної та науково обґрунтованої методики, що постійно розвивається, удосконалюється інноваційними методами і технологіями відповідно до сучасних вимог. Науково-педагогічні працівники, які викладають хореографічні дисципліни в закладах вищої освіти мають постійно стежити за змінами в методиці для забезпечення інтелектуального розвитку.

Комплексний характер професійної підготовки майбутніх фахівців передбачає вивчення студентами цілого спектру хореографічних дисциплін, спрямованих на формування основних особистісно-професійних якостей. У процесі викладання хореографічних дисциплін застосовуються різні методи.

Термін «метод» – запозичення із західноєвропейських мов: від нім. *methode*, англ. *method*, фр. *methode* – прийом, спосіб, метод, який зводиться до грецького *metodos* - шлях, дослідження, спосіб пізнання практичної діяльності людей, упорядкованої діяльності людей; це – систематизований спосіб досягнення теоретичного чи практичного результату на основі конкретних принципів пізнання та діяльності; це – шлях, спосіб досягнення передбаченої мети [4].

Для вирішення певних навчальних завдань використовуються різні методи навчання, що характеризують змістово-процесуальну або внутрішній бік навчально-

виховного процесу. Так, у «Педагогічному словнику» методи навчання розглядаються як «способи роботи вчителя та учнів, за допомогою яких досягається оволодіння знаннями, вміннями та навичками, формується світогляд учнів, розвиваються їхні здібності» [4].

Проаналізувавши науково-педагогічну літературу, визначено, що на даний час під час викладання хореографічних дисциплін застосовуються такі методи навчання:

- методи організації і реалізації навчальної та пізнавальної діяльності (лекції, практичні, репродуктивні, проблемно-пошукові), ;
- дієві методи пошук стимулювання мотивації до навчальної діяльності (ігрове моделювання; групові дискусії, створення емоційно-моральних ситуацій);
- методи контролю та самоконтролю за успішністю навчальної діяльності (робота з науковим джерелами та відеоматеріалом, заліки, іспити тощо) [6, с. 75].

В процесі викладання хореографічних дисциплін, сучасна лекція висвітлює основні теоретичні аспекти навчального курсу, що орієнтована на збагачення майбутніх фахівців новітньою науковою інформацією, а також дає стимулює їх на самостійну роботу, проведення аналізу і реалізація навчального пошуку, і сприяє формування основи для подальшого засвоєння практичного матеріалу [1].

Під час викладання дисциплін хореографічного циклу, практичні заняття спрямовані на закріплення професійних знань, які були отримані на лекціях.

Необхідно зазначити, що на практичних заняттях забезпечується розвиток координаційних прийомів, музикальності та виразності виконання, крім того, майбутні фахівці мають можливість отримати інформацію про методику вивчення хореографічних фігур. А поєднання теоретичних знань, інтегративних умінь і практичних навичок у майбутніх фахівців реалізується під час виконання лабораторних видів робіт. Саме лабораторних заняттях студентам надається можливість оволодіти технікою виконання танцювальних елементів та фігур, сприяють формування основних аспектів виконавської майстерності, професійних умінь технічного виконання танцювальних фігур, поєднань та композицій, запису, читання і розбору танців

Але у зв'язку з умовами сьогодення, відбувається активне впровадження дистанційної форми навчання, що ґрунтується на застосування інформаційних технологій.

Беззаперечною перевагою є й використання VR-технологій у якості тренажерів на основі 3D моделей при набутті спеціалізації, формуванні професійного світогляду тощо. VR середовище здатне запобігати відволіканню на інші стимули, виокремлювати потрібний стимул та створювати полімодальну стимуляцію [8, с. 55; 9].

Особливе значення відіграють у процесі викладання хореографічних дисциплін VR-технологій, що сприяє підвищення суб'єктності обох сторін процесу навчання, посилює зв'язок набутих знань із практичним досвідом, що покращує засвоєння знань [10, с. 67]. Під час використання даної технології, майбутній фахівець отримує наочну можливість вивчати, наприклад, наслідки перенесення центру ваги при виконанні танцювальних рухів, крім того відбувається імітування у процесі навчальної діяльності ситуацій майбутньої професійної діяльності при набутті обраного фаху.

Найбільш популярними формами організації викладання хореографічних дисциплін є e-lessons, а саме: прості, що ґрунтуються на застосуванні образу, аудіо- та відеозапису, які виступають стимульними засобами для детального інформування майбутніх з основними аспектами хореографічного мистецтва; інтерактивне заняття для ознайомлення та самостійного використання навчального матеріалу за рахунок слайд-шоу, вікторин, запису ритму; розширені заняття, що включають в себе додаткові стимули з метою вирішення навчальних завдань за допомогою комп'ютера та платформ, як приклад, вивчення ритму танцю; хореографія та виконання певного руху; рольова та ділова гра; організація різних заходів) [2, с. 93].

Крім того, в умовах сьогодення, в процесі викладання хореографічних дисциплін, застосовують відеоуроки, що сприяють кращому засвоєнню навчального матеріалу. Наприклад, через платформ з відкритим вихідним кодом для створення навчального середовища – «Moodle», науково-педагогічні працівники з майбутніми фахівцями в он-лайн переглядають лекційний матеріал, плани практичних занять, презентовані завдання самостійної роботи. Також, ефективною є навчальна платформа «Zoom», що створена для організації відео конференцій і надає можливість вивченню елементів хореографії в режимі реального часу. Викладачі мають можливість записувати свої заняття з фахових дисциплін, та отримувати запис матеріалу в їхньому виконанні.

Також, на даному етапі розвитку вищої освіти, під час викладання хореографічних дисциплін важливе значення відіграють активні методи навчання (дискусії, дидактичні ігри, моделювання ситуацій професійної діяльності, пошукова діяльність тощо), оскільки вони відображають суть майбутньої професії, формують професійні якості майбутніх фахівців, тобто є тією основою, на якій студенти відпрацьовують професійні навички в умовах, наближених до реальних.

Відповідно до цього, на наш погляд, сьогодні актуальними є застосування таких активних методів навчання, як: метод аналізу конкретних сюжетних ситуацій танцю; метод складання та обміну хореографічними завданнями, імпровізація, театралізація, брейнстромінг, проблемно-пошукові методи, метод створення атмосфери психологічної підтримки та ділові ігри.

Так під час застосування методу аналізу конкретних сюжетних ситуацій танцю майбутнім фахівцям пропонується ситуація, пов'язана з певним моментом функціонування конкретної системи, і ставиться завдання прийняти управлінське рішення у сюжетній ситуації танцю, яка була запропонована на занятті. Для активізації їх діяльності, необхідно створити декілька груп, що будуть змагатися, і кожна з яких матиме можливість формувати власний варіант рішення. Основні характеристики даного методу полягають в наявності моделі керованої системи; існування тільки однієї колективної ролі; різні варіанти рішень танцювальних сюжетів; єдина мета під час формування рішення. Отже реалізація цього методу сприяє формуванню у майбутніх фахівців умінь і практичних навичок розв'язання професійних завдань при конструюванні композицій та постановці танцю [3, с. 41].

Вагоме значення у процесі викладання дисциплін хореографічного циклу відіграє метод складання та обміну хореографічними завданнями. Основою даного методу є цілісна танцювальна модель, що проявляється в існуванні «ланцюжка рішень», які приймається учасниками танцю згідно інформації, яка була отримана на початку і здійснює вплив на модель об'єкту управління, та змінює його початковий стан. Відповідно, інформація про отримані зміни за допомогою системи оцінювання учасників при виконанні сюжетів танцю поступають в єдину хореографічну композицію. Основними ознаками методу є колективне вироблення рішення, а критика інших рішень, які були прийняті іншими учасниками, обговорення зауважень та помилок сприяє формуванню самостійних підходів на подальших етапах вироблення і обговорення рішень з композиції та постановки танцю.

Не менш значущим є метод імпровізації, що ґрунтується на створенні твору під час його виконання. Результативність даного методу забезпечує принцип створення «орієнтирів», тобто усвідомлення майбутніми фахівцями таких компонентів імпровізації, як змісту, емоційної та музичної виразності рухів, логічності, танцювальності.

Іншим методом, що покликаний створити видовищно – активну ситуацію, де кожний суб'єкт навчання виступатиме активним її учасником є театралізації, що має поглиблене соціально – психологічне обґрунтування. Суть дано методу полягає у

поєднанні пластики, жестів, міміки, звуків, кольорів, костюмів, мелодії у просторі та часі, розкриває образ у різних варіаціях.

Ще одним з важливим, на наш погляд, методом є проблемно-пошуковий, що включає в себе проблемні та творчі завдання: невербальне спілкування партнерів у танці через жести, міміку, пантоміму, пластику тіла; виразні рухи та комбінації; створення та відчуття образу партнера у танці, передача його емоційного стану.

А одним з ефективних методів є створення атмосфери психологічної підтримки, що полягає у створенні сприятливої атмосфери, інтелектуальної й емоційної обстановки в аудиторії для психологічної підтримки. Викладач має допомогти студентам без перевантажень їхньої емоційної сфери проявити власні погляди, почуття педагог зможе лише при ретельно продуманому і доступному для кожного року навчання програмному матеріалі [3, с. 56].

Одним з актуальних методів є брейнстормінг, що забезпечує стимулювання творчої активності під час колективного обговорення тем. До головних завдань даного методу належать: оволодіння навичками для аналізу практичних проблем; формування вмінь приймати рішення самостійно в різних життєвих ситуаціях; оволодіння прийомами різностороннього аналізу ситуацій, та визначення основних напрямів їх розвитку [7]. Завдання, які формуються на даному етапі, може бути спрямоване на підбір двох різних за характером музичних творів та розкриття виражальної ролі гармонії. В процесі роботи, педагог, розподіляє студентів на генераторів ідей (висувають нестандартні ідеї, погляди) та аналітиків (отримують від генераторів різні пропозиції, потім аналізують їх, і обирають найкращу. Після реалізації зазначеного завдання, з викладачем проводиться обговорення обраної ідеї і вже приймається рішення, яке було прийняте колективом.

А з метою забезпечення мотивації студентів до вивчення хореографічних дисциплін, прийнято використовувати ділові ігри, що сприяють розвитку таких особистісних якостей, як: цілеспрямованість, активність, автономність, креативність, готовність до професійної діяльності. Крім того, даний метод моделює ситуацію майбутньої професійної діяльності та позитивної взаємодії між студентами.

Висновки

Таким чином, на основі проведеного дослідження, можна підсумувати, що система вищої освіти України зазнає значних змін відповідно до сучасних потреб. Основним завданням професійної хореографічної підготовки майбутніх фахівців є формування професійно компетентного фахівця, що можливо за допомогою викладання хореографічних дисциплін у закладах вищої освіти в поєднанні інноваційними методами, формами навчання.

Визначено, що в умовах воєнного стану у вітчизняних закладах вищої освіти почали активно використовувати активні, практично-орієнтовані методи навчання, що допомагають студентам максимально ефективно використовувати навчальний час, пристосовуватися до можливостей Інтернет-технологій; здобувати нові знання за обраним фахом, інтегративні уміння, практичні навички, обмінюватися власним досвідом, поглядами, інформацією; розвивати розуміння хореографічних явищ; приймати самостійно успішні рішення з метою розв'язання різних проблемних ситуацій.

Але, на наш погляд, необхідно реалізовувати в повній мірі обмін інформацією серед практиків хореографічної освіти, які здійснюють свою діяльність в умовах он-лайн навчання, що є актуальним в умовах сьогодення.

Крім того, в процесі викладання хореографічних дисциплін необхідно впроваджувати інноваційні методи і технології навчання, а саме: мультимедійні презентації веб-сторінки, веб-квести, кібергіди, візуальні рухові та емоційні реакції.

Список використаної літератури

1. Бідюк, Д. Є. Професійна підготовка майбутніх хореографів: проблеми і перспективи. Матеріали V Всеукраїнської науково-практичної конференції «Актуальні питання теорії та практики психолого-педагогічної підготовки майбутніх фахівців». Хмельницький: ХНУ. 2017.
2. Волчукова В.М. Теоретико-методологічні основи хореології / Навчально-методичний посібник / В.М. Волчукова, Н.А. Бугаєць, О.В. Ліманська, В.А. Сидореко – Харків: ХНПУ імені Г.С. Сковороди, 2012. 244 с
3. Добролюбова Н. В. Методика викладання основ хореографії: навч. посіб. Харків: СПДФО Бровін О. В., 2017. 69 с.
4. Ярмаченка М. Д. Педагогічний словник. Київ.: Пед. думка, 2001. 516 с.
5. Рожко М.М. Формування творчої активності студентів-хореографів інститутів культури і мистецтв // Вісник Луганського національного університету ім. Т. Шевченка / Рожко М.М. Львів: Видавництво Луганського ун-ту. 2008. № 8. С. 193-198.
6. Теорія і практика викладання фахових дисциплін: Збірник науковометодичних праць кафедри народної хореографії КНУКіМ. Київ: ТОВ «Видавничий будинок «Аванпост-Прим», 2014. 216 с.
7. Шалапа С. В., Корисько Н. М. Методика роботи з хореографічним колективом : підручник / С. В. Шалапа, Н. М. Корисько. Ч. 2. Київ: НАКККІМ, 2015. 252 с.
8. Monahan T. Virtual Reality for Collaborative E-learning. Computers and Education. 2006. – URL: https://www.researchgate.net/publication/222401089_Virtual_reality_for_collaborative_e-learning
9. Rosemari E. Ciseros, Kathryn Stamp, Sarah Whatley, Karen Wood. WhoLoDance: digital tools and the dance learning environment. Research in Dance Education. – URL: <https://www.tandfonline.com/eprint/YZvdSibT5faxJkp8yaKd/full>
10. Thakral S. Virtual Reality and M-Learning. International Journal of Electronic Engineering Research. 2010. Vol. 2. No. 5. P. 659-661. URL: https://www.researchgate.net/publication/310442359_Virtual_Reality_M_learning.